

Nordboruiner i Labrador?

Af

Therkel Mathiassen, Dr. phil.

Gang paa Gang nævnes det af Folk, der har besøgt Labradors Atlanterhavskyst, at der er fundet Ruiner fra de gamle Nordboer paa denne Kyst. Og en Ting kan som bekendt gentages saa ofte, at den efterhaanden gaar ind i Folks Bevidsthed som en Kendsgerning. Lad os se lidt paa, hvad disse Beretninger bygger paa, om der virkelig er Holdepunkter for den Antagelse, at der engang har været en Nordbo-bosættelse i Labrador.

Der er her tre Veje at gaa: For det første en *historisk*: Er der historiske Efterretninger om, at en saadan Bosættelse har fundet Sted? Dernæst en *folkloristisk*: Har de nuværende Beboere i Labrador, Eskimoerne, ligesom deres grønlandske Slægtninge, bevaret Traditioner om, at der engang skulde have boet Nordboere i deres Land? Og endelig en tredie, den *arkæologiske*: Er der i Labrador fundet Ruiner eller Genstande, der kan henføres til Nordboer?

At Nordboerne, der i 4—500 Aar beboede de to blomstrende Kolonier, Østerbygden og Vesterbygden i det sydvestlige Grønland, kendte Labrador, er der ingen Tvivl om. De var jo dristige Søfarere, som paa deres Togter naaede vidt omkring. At Sagaernes *Helluland* er Labrador, er nu de fleste, der har beskæftiget sig med disse Spørgsmaal, enige om; baade efter Beliggenhed og Naturforhold er denne Tydning naturlig.

Helluland synes at være blevet besøgt første Gang af Leif paa dennes berømte Vinlandsrejse, der af de fleste Forfattere sættes til Aar 1000. I den meget omtvistede „Flateybok“ staar der i „Græn-lendigaþattr“, at Leif kom til et Land, satte Baaden ud og gik iland. „Der var intet Græs, og store Gletschere saas inde i Landet, medens Kysten mellem Gletscherne og Havet saa ud som en stor flad Sten,

og dette Land syntes ikke at være af nogen Værdi". Leif kaldte det Helluland.

I Erik den Rødes Saga siges, at Thorfinn Karlsefni paa sin Vinlandsrejse, der almindelig antages at være foregaaet fra 1003—6, efter at have krydset Davis Strædet fra Øen Bjarney (ant. en Del af det sydøstlige Baffinland), „sejlede herfra to¹) Dage mod Syd og saa her et Land; de satte en Baad ud og undersøgte dette Land; de fandt her store flade Sten („heller“), og mange of dem var 12 Alen brede; der var mange Ræve. De gav Landet Navn og kaldte det Helluland“.

Hvem der nu end skal have Æren for at have opdaget Labrador, saa er det sikkert nok, at Nordboerne fra Grønland paa deres Vinlandsrejser har besøgt Labradors Kyster. Men disse Besøg synes kun at have været ganske kortvarige og kan næppe have efterladt sig varigere Spor. Noget andet er, om Nordboer i Løbet af de Aarhundreder, Grønland var koloniseret, paa Jagt- og Fangstrejser skulde have slaaet sig ned her for kortere eller længere Tid, ligesom de vides at have gjort længere Ophold langt nordpaa i Grønland. Til en Kolonisation med Kvægavl som Basis har „Helluland“ næppe fristet. Men med sin rigelige Sælfangst og gode Fiskeri er det i og for sig ikke urimeligt, om Landet skulde have lokket Nordboere til at slaa sig ned for kortere eller længere Tid. Blot er der ikke efterladt nogen sikker Beretning derom.

Historien lader os altsaa i Stikken. Er der da i Labrador-Eskimoernes Sagn noget, der tyder paa en saadan Nordbo-Bosættelse? Eller har vi Ruiner fra dem?

H. Rink var den første, som, efter Oplysninger fra de herrnhutiske Missionærer, offentliggjorde de æskimoiske Sagn om „Tunnit“, et fremmed Folk, som tidligere skulde have levet paa Labradorkysten: „Vore Forfædre og Tunnit have fordem boet sammen, men Tunnit ere bortdragne af Frygt for Eskimoerne. Disse pleiede at bore Huller i Panderne paa dem, medens de endnu var levende. Derfor ere de dragne bort herfra i Baade og satte over til Killinek (C. Chidley). Medens de boede iblandt os, bestode deres Sengklæder af Sælskind med Spækket endnu paasiddende. Deres Klæder var af samme Sort. Deres Jagtredskaber vare lavede af Skifer og Hornsten, og deres Boredskaber af Krystal. De vare meget stærke og frygtelige; navnlig var der en iblandt dem, som hed Javranat, og efter hvem man har lavet Ordet Javianarpok (det er frygteligt). Man ser ogsaa uhyre Stenblokke paa Landet, som de have slæbt derhen. Der findes Levninger af deres Huse hist og her paa vort Land og især paa Øerne, byggede

¹) Finnur Jónsson mener (Norsk „Historisk Tidsskrift“, V, r. 1, 1911), at disse to Dage i Virkeligheden skal være 5.

af Steen og forskellige fra de nuværende Indfødtes Huse. En af vore Forfædre roede i Kajak og havde en af dem til Ledsager, som havde en Fuglepiil med Spidser af Hvalrostand."¹⁾

I sine Kommentarer til disse Sagn siger Rink, at disse „Tunnit“ af Missionærerne ofte opfattes som Grønlændere, medens „Tunnit“ i Grønland er Indlandsboer. Rink slutter: „Det er vel heller ikke umuligt, at der herunder skjuler sig meget forvandskede Erindringer om Folk af europæisk Stamme, som i gammel Tid kunne have været bosatte i Nordamerika.“²⁾

W. G. Gosling³⁾ drage i sin store Bog om Labrador disse „Tunnit“-Sagn frem som Støtte for, at Nordboerne skulde have været bosat paa Labradorkysten. Men samtidig fører han ogsaa arkæologiske Forhold i Marken til Fordel for denne Teori. Ved at studere Missionærens Beretninger bliver han opmærksom paa, at der flere Steder paa Kysten er fundet Ruiner, som afviger fra de sædvanlige eskimoiske Ruiner. Saaledes skriver Broder Lundberg i 1831 om Ruiner paa Øer ved Nain, at Sten er brugt i Konstruktionen, hvad Eskimoerne ikke bruger. Brødrene Kohlmeister og Kmock fandt „grønlandske“ Huse paa Amitok-Øen paa 59° 30' n. B. allerede i 1811; disse Huse bestaar af „remains of walls and graves, with a low stone enclosure round the tomb“. Endelig anføres, at den derværende Biskop over Labrador, Martin, viste Eskimoerne Billeder af de grønlandske Nordboruiner, og Eskimoerne kaldte da straks disse for „Tunnit“-Huse.

W. Thalbitzer⁴⁾ kommer ogsaa ind paa Tunnit-Sagnene fra Labrador og nævner 3 Muligheder: Indianere, Nordboere eller en fremmed Eskimostamme, uden dog at tage afgørende Stilling til nogen af dem.

W. Hovgaard⁵⁾ anfører Boas' Sagn om „Tornit“ fra Baffinland som Støtte for den Teori, at Nordboerne fra Grønland efter Koloniens Undergang skulde være draget over til den amerikanske Side af Baffinsbugten, og han anfører som Støtte for, at det virkelig er Nordboruiner, vi har i Labrador, „that the present Eskimos in Labrador show no respect for the dead and would not construct such burial places; they also disclaim all responsibility for the houses.“⁶⁾ Hovgaard nævner ogsaa nogle Stenbygninger af flade Sten paa Toppen af høje Klipper, som Dr. Grenfell har gjort ham opmærk-

¹⁾ H. Rink: Eskimoiske Eventyr og Sagn. København 1866, p. 328.

²⁾ I. c. p. 367.

³⁾ W. G. Gosling: Labrador. London 1911, p. 11 f.

⁴⁾ Grønlandske sagn om Eskimoernes fortid. Stockholm 1913, p. 39. The Ammassalik Eskimo. Medd. om Grønland. 39, 1914, p. 688.

⁵⁾ The Voyages of the Norsemen to America. New York 1915, p. 45.

⁶⁾ I. c. p. 202.

som paa, uden at der dog findes nærmere Oplysninger om, hvordan disse ser ud.

*E. W. Hawkes*¹⁾ kommer i sin Bog om Labrador-Eskimoerne ret udførligt ind paa Tunnit-Sagnene. Til de Oplysninger om Tunnit, som Rink anfører, føjer Hawkes en Del nye Træk: Deres Huse byggedes altid paa de mest udsatte Steder, hvilket viste, at de ikke havde Baade; saadanne stjal de fra Eskimoerne. Tunnit var store og stærke, men dumme og langsomme og blev let overvundet og dræbt eller fordrevet af Eskimoerne. Deres Huse havde Vægge af Sten, Hvalribben og Skulderblade til Tag. De brugte ikke Bue og Pil, men Lanser med Flintspids og Harpuner med Spidser af Ben eller Hvalrostand. De klædte sig om Vinteren i ugarvet Renskind; de kastede Lanserne med Kaste-træ. De jagede Rener ved at rejse lange Stenrækker i de Dale, Renerne passerede. Harpunbladene var af Flint, medens Drilborspidserne var af Bjergkrystal; Kvindernes Ulo var et afrundet Skiferstykke uden Haandtag. De havde smaa Lamper, naar de rejste, men meget store Lamper til at koge ved. Tunnit og Eskimoer levede længe fredeligt Side om Side, indtil der opstod Stridigheder, som endte med Tunnits Fordrivelse og Udryddelse. Nær Nachvak er mange af dem begravet; her findes ca. 30 Grave, med Gryder, Harpuner og Knive og ogsaa Rester af Baade; Knivene og Gryderne er af Sten, Harpunbladene af Flint; Baadene var meget større end de nuværende Baade. Der var ogsaa Rester af Buer og Pile; Buerne var af Hvalbarder og Pile af Flint. Deres Fodbeklædning bestod af et Skindstykke, der blev forsynet med en Række Huller i Kanten og sammensnøret omkring Foden, medens en lang Sælskindstrimmel blev viklet omkring Læggen.

Hawkes kommer, i Modsætning til de foran nævnte Forfattere, til det Resultat, at Tunnit maa være en fremmed Eskimostamme, hvormed Labrador-Eskimoerne er kommet i Berøring.²⁾

I 1921 foretog *G. M. Gathorne-Hardy*, som tidligere havde beskæftiget sig meget med Nordboernes Rejser og skrevet en Bog derom,³⁾ en Rejse til Labrador med det Hovedformaal at undersøge disse Tunnit-Ruiner; Resultatet af denne Rejse publicerer Gathorne-Hardy i *Geographical Journal*.⁴⁾ Efter at have anført Rinks og Goslings Argumenter og Tunnit-Sagnene, kommer han ind paa det arkæologiske Resultat af sin Rejse. Han anfører her, at der er en Modsætning mellem de sædvanlige Eskimoruiner og Tunnit-Ruinerne. De første ligger

1) *E. W. Hawkes: The Labrador Eskimo. Geological Survey, Anthropological Series, No. 14. Ottawa 1916, p. 143 f.*

2) *I. c. p. 147—48.*

3) *The Norse discovers America. Oxford 1921.*

4) *Vol. LIX No. 3, March 1922.*

oftest tilbagetrukne fra det aabne Hav; Vinterhusene viste sig som Ruiner af ovale Tørvehuse med Husgang, medens Teltpladserne kendetegnes ved Teltringe af spredtliggende Sten; Gravene er stensatte, ofte med et særligt Kammer for Gravgodset. De Stensager, der findes i disse Eskimoruiner, er af Kvarts og Flint, næsten altid uslebne, samt af Ben og Hvalrostand.

I Modsætning til disse Eskimoruiner ligger Tunnit-Ruinerne altid paa Øer, utilgængelige for smaa Baade, undtagen i det roligste Vejr, ja tilmed paa den mest udsatte Del af Øen. Oftest ligger de paa hævede Strandvolde af store Rullesten, selv om der ligger bedre Lejrpladser lige ved Siden af. Ruinerne bestaar først af Teltringe, dannede af svære, tætstillede Sten. Dernæst var der et Antal Ruiner med højere Vægge, af Eskimoerne anset for Ly eller Huse. En maalte 17' 6" × 10', en anden 15' × 9' 6" indvendig; de fleste var mindre. Mange var afgjort rektangulære. Væggene var omkr. 2' høje og synes aldrig at have været højere; Gulvene var jævne ved at borttage de større Sten. Eskimoerne fortalte dog om en Bygning nær Port Manvers, der skulde være 4' 6" høj. Ingen af dem havde Husgang. Der var ogsaa Kødgrave af svære Sten, og mange Hvalknogler laa strøet omkring. Et Sted var 4 Par Sten stillet i en lige Række.

Fra Turnavik Islands nær Makkovik beskriver han et ejendommeligt „Brystværn“, en Stenmur, 30 yards lang, i Midten med en vid Aabning; den angives at være for langt fra Kysten til at kunne være et Jagtskjul.

En Grav, bygget af ualmindelig svære Sten — nær en Tunnit-Boplads, anser han for en Tunnit-Grav. Ialt nævner han Tunnit-Ruiner fra 7 forskellige Øer i Omegnen af Nain.

Gathorne-Hardy fandt ingen Redskaber i Ruinerne, men modtog fra Eskimoerne en Del Sager, taget fra Tunnit-Grave. Disse var forskellige fra Eskimosagerne, idet de bestod af sleben Skifer og anden haard Sten.

Gathorne-Hardy slutter med følgende: „What then are the data? A people, Eskimo-like, but regarded as alien; seamen, but ultimately without boats; dresses like savages in skins, which, unlike savages, they could not clean or prepare properly. There was blubber on the skins. Their weapons, though of stone, differed apparently from the lokal culture, and were of a type, usually associated in Greenland, where it occurs, with some knowledge of metal prototypes. Finally, a race physically bigger and stronger, but numerically weaker, than the surrounding Eskimo. It is a widely accepted theory, adopted by Dr. Nansen, that the Norse colony of Greenland was ultimately fused, by neglect and hard times, with the Eskimo civilization. Any part of it

which survived most necessarily have undergone this change, since as Norsemen its numbers disappeared. Here you have a race, largely Eskimoized, but not Eskimo, accustomed to sea voyages, and most probably with some knowledge of the western side of the Atlantic."

Lige fornylig er der fremkommet flere Meddelelser om Nordboruiner paa Labrador-Kysten. Lederen af Field Museets Ekspedition til Labrador, *D. Mac Millan*, har gentagne Gange gennem Pressen udsendt Meddelelser om Fund af Nordboruiner her¹⁾, en Opfattelse, der dog ikke synes at være delt af Ekspeditionens etnografiske Medlem, Dr. *W. D. Strong*.²⁾ Og i Beretningen om Putnam-Ekspeditionen til Baffinland i *Geographical Review* Januar 1928 berettes om nye Fund af Nordboruiner i Labrador:³⁾

Paa Sculpin Island og andre Øer nær Nain besøgte Ruiner, der antages at være af nordisk Oprindelse. Paa en lille, klippefuld Ø, næppe 1 mile efter hver Led, laa en Boplads med 11 Ruiner. Væggens Maximumshøjde var 3', og Størrelsen af en typisk Ruin var 12×18', af rektangulær Form; Væggene var byggede af flade Sten og omkring 18" tykke; en af Ruinerne havde Husgang. Der fandtes intet i Ruinerne. Missionær Hettisch i Nain nævnte, at Eskimoerne ansaa disse Ruiner for at være bygget af et fremmed Folk.

Hermed er vi kommet igennem, hvad der i Litteraturen anføres vedrørende dette Spørgsmaal. Lad os nu ved en kritisk Gennemgang af de forskellige Oplysninger se, om der i dem virkelig er Støtte for den Antagelse, at der skulde have været en større nordisk Kolonisation i Labrador.

Først *Tunnit-Sagnene*. Naar vi fra disse Sagn eliminerer alt det fantastiske og overnaturlige, som der jo saa let gennem Tiderne kommer til at knytte sig til noget fremmed, saa bliver der dog en Kærne tilbage, som giver os en hel Del faktiske Oplysninger om, hvordan Tunnit levede: De havde Huse af Sten og Hvalknogler, Stengrave, Lamper og Gryder af Sten; de havde Harpuner og Lanser med slebne Stenspidser, Kastetræ, Fuglespyd; de jagede Rener ved Stenrækker, havde Kvindeknive af Skifer uden Haandgreb; deres Klæder var af ugarvet Sælkind og Renskind, og deres Fodtøj bestod af en Sandal, der ikke var syet sammen med Støvleskaftet. Baade, Bue og Pil siges de i Reglen ikke at have haft; men andre Kilder siger dog, at de havde dem, og nævner tilmed, at Buerne var af Hvalbarde.

¹⁾ Sidst i Berlingske Tidende, 20. Marts 1928, Norsk Aftenposten, 19. Marts 1928, Aften.

²⁾ *American Anthropologist*, Vol. Nr. 1, 1928, p. 173.

³⁾ George Palmer Putnam: *The Putnam Baffin Land Expedition*. *Geographical Review*, Jan. 1928.

Er der nu i disse Oplysninger om Tunnit noget, der kan støtte den Formodning, at de skulde være Nordboer? Absolut ikke. Alle de nævnte Træk er rent eskimoiske; selv om de ikke alle kendes fra de nuværende Labrador-Eskimoer, kendes de fleste af dem særdeles vel fra andre Eskimoer, og da ganske særlig fra den gamle Thule-Kultur, som nu er forsvundet fra de centrale Egne.¹⁾

Alle de nævnte Træk kendes fra denne Thule-Kultur, og enkelte af dem, som Hvalknoglehusene, Stengravene, Hvalbardebuerne og Uloerne uden Haandtag, er karakteristiske for denne. Denne daarlige Skindbeklædning synes ogsaa at have været ejendommelig for Thule-Kulturen, og Tunnits Støvle med den løse Sandal synes at repræsentere et ældre Trin end den Støvle fra Thule-Kulturen med 2 Par Løkker for Snoren, der er fundet i Baffinland¹⁾; den falder godt i Traad med Hatt's Teori om, at Eskimostøvlen er en sammensyet Sandal og Strømpe.²⁾ Der er altsaa i selve Tunnit-Sagnene fra Labrador ingen Støtte at hente for Nordbo-Teorien. Men ser vi udenfor Labrador, bliver det endnu mere indlysende, at Tunnit ikke kan være Nordboer, et Forhold, jeg andetsteds fornylig har behandlet.³⁾

I hele det centrale Eskimo-Område, fra Labrador og Baffinland til Coronation Gulf, har vi disse Tunnit-Sagn, som overalt knytter sig til Ruinerne fra den forsvundne Thule-Kultur, en gammel eskimoisk Kultur, udgaet fra Alaska, hovedsagelig knyttet til Hval- og Hvalrosfangst. Netop i Labrador har Eskimoerne bevaret forholdsvis meget af denne Thule-Kultur, medens den Vest for Hudson Bugten er blevet fejlet bort af de nuværende Centraleskimoer. Muligvis er Forestillingen om, at Tunnit skulde være flygtet nordpaa, kommet til Labrador fra disse centrale Egne, hvor denne Flugt nordpaa kan sættes i Forbindelse med Eskimovandringer til Grønland og til det nu ubeboede arktiske Arkipelag.

Tunnit i Labrador har øjensynlig været Eskimoer af en anden Kultur, muligvis ogsaa en anden Race; da saa de nuværende Eskimoer indvandrede, antagelig fra Baffinland, er de gaaet op i disse, medmindre nogle af dem virkelig er gaaet over Hudson Strædet til Baffinland. Men med Nordboerne har disse Tunnit næppe noget at gøre. Naar Gathorne-Hardy antager, at de skulde være eskimoiserede Nordboer, som fra Grønland skulde være kommet herover, og som Støtte

¹⁾ Se Therkel Mathiassen: *Archæology of the Central Eskimos. Report of the 5. Thule Expedition, Vol. IV*, København 1927.

²⁾ Mathiassen l. c. Pl. 56.

³⁾ Gudmund Hatt: *Arktiske Skinddragter i Eurasien og Amerika*. København 1914, p. 179.

⁴⁾ Mathiassen l. c. II p. 186—90.

derfor anfører de slebne Skifersager, saa maa dertil siges, at slebne Skifersager har været overmaade almindelige blandt Thule-Kulturens Eskimoer og heller næppe, som Solberg mener, kan være opstaaet med eutopæisk Metalteknik som Forbillede.¹⁾

Vi vender os nu til *Ruinerne*, der antages at stamme fra Nordboerne; disse Ruiner, som vi især kender igennem Gosling's, Gathorne-Hardy's og Putnam's Beskrivelser. Hvis vi resumerer disse Beretninger, da finder vi: 1) Ruinerne ligger altid paa Øer, ofte paa den yderste, mest udsatte Side af disse. 2) De er byggede af Sten, ofte af meget svære Sten, i Modsætning til Eskimohusene, der er bygget af Tørv. Vi finder følgende Typer af Ruiner: 3) Svære Teltringe, dannet af store, tætstillede Sten. 4) Store firkantede Stensætninger, hvis Størrelse oftest er omkring 6×4 m, eller lidt mindre, og hvis Vægge er knap 1 m høje, oftest betydelig lavere, og som ikke synes nogensinde at have været højere; disse Vægge er bygget af svære, ofte flade Sten. Efter en Oplysning fra en Eskimo skal der dog et Sted findes en Bygning med 1½ m høje Vægge. 5) Kødgrave, bygget af svære Sten. 6) Grave, bygget af store Sten. 7) Rækker af smaa Stenpiller. 8) Det ejendommelige „Brystværn“, der laa for langt fra Havet til at være et Fangstskjul.

Vi vil efterhaanden se, hvad der kan sluttes af disse Træk.

1) At Ruinerne ligger paa Øer og paa disses Yderside, betyder antagelig kun, at de er Sommerbopladser, hvorfra man har drevet Fangst i aabent Vand. Hvalknoglerne viser jo, at man paa disse Pladser har drevet Hvalfangst, og denne maa selvfølgelig drives fra Steder, der vender ud mod Havet. Det er en Beliggenhed, som ganske svarer til Beliggenheden af mange eskimoiske Sommerbopladser, der ligeledes er afhængige af Fangst i aabent Vand.

2) At Ruinerne er byggede af Sten, behøver ingenlunde at betyde, at de ikke er eskimoiske; vi har jo mange eskimoiske Stenbygninger, Huse, Rævefælder, Kajakstøtter o. s. v. At der her i Labrador synes at være en Modsætning mellem Eskimoernes Tørvehuse og „Tunnits“ Stenbygninger, maa snarere forstaas som Forskellen paa Vinterbopladserne med deres halvt underjordiske Jordhuse, der ikke ligger ud mod den aabne Kyst, og Sommerbopladserne med deres Stenkonstruktion er ude paa Skærene.

At Eskimoerne, som Biskoppen viste Billeder af Nordboruiner i Grønland, sammenstillede disse med Tunnit-Ruinerne, betyder kun en ganske overfladisk Lighed; af Garthorne-Hardys Billede af Tunnit-Ruiner kan der heller intet sluttes, udover at det viser en lav Stenmur.

¹⁾ Dette Forhold er nærmere omtalt Mathiassen l. c. II p. 74.

3) De svære Teltringe er, som jeg andetsteds har vist,¹⁾ knyttet til den gamle, eskimoiske Thule-Kultur.

4) De store firkantede Stenbygninger er vel ganske særlig taget til Indtægt for Hypotesen om, at det skulde være Nordboplads, vi her har med at gøre. Hvad er de da, disse rektangulære, lave Stenvolde? Til at være Huse synes Væggene at være noget lave, og det angives, at de aldrig synes at have været højere. Det indre angives at være jævnt og rensat for Sten; der er altsaa her ingen Rester af nedstyrtet Tag eller Vægge. Paralleler til disse Stensætninger mener jeg at finde i de Festpladser, jeg har set flere af paa Melville Halvøen, især i Repulse Bay, hvorfra jeg har beskrevet en, fra Cape Welcome nær Naujan.²⁾ Denne er en uregelmæssig-firkantet Stensætning af svære Sten, opbygget til en Højde af indtil 1 m og af Størrelse 4—5 m i hver Retning; det antages af de stedlige Eskimoer af være et Sted, hvor man samledes, spiste og dansede paa Dage, hvor Fangsten havde været særlig god. En lignende Festplads paa den nærliggende Tent Island var 5×6 m, ved den ene Ende indtil 1½ m høj; andre saas paa Ugli og ved Iglulik.³⁾ Det er altid paa Sommerboplads, at disse Festpladser findes.

5) Kødgrave, byggede af svære Sten, kendes i stort Antal fra Thule-Kulturens Boplads, saaledes fra Naujan;⁴⁾ det samme gælder

6) Grave, byggede af svære Sten.⁵⁾

7) Rækker af Stenpiller kendes f. Eks. fra Øen Simutaq ved Naujan;⁶⁾ de kan muligvis være brugt til at udspænde Kobberremme paa under Tørringen.

I det hele taget synes disse Boplads at minde forbavsende om eskimoiske Sommerboplads paa Melville Halvøen, Boplads, som synes at hidrøre fra Thule-Kulturens Tid. Mest slaaende er Ligheden med Sommerbopladserne udenfor den store Vinterboplads Naujan i Repulse Bay. Paa Næset C. Welcome og Øen Simiutaq finder vi de Sommerboplads, der svarer til Vinterbopladsen Naujan med dens halvt underjordiske Hvalknoglehuse. Bopladsen paa C. Welcome, der er beskrevet andetsteds,⁷⁾ bestaar af et Antal Klippeknolde, nu ca. 10 m over Havet og forbundne ved Grussletter, som tidligere har været havdækkede. Paa disse Grussletter laa nye Teltringe af spredte Sten,

¹⁾ 1927 II p. 129.

²⁾ 1927 I p. 101.

³⁾ l. c. p. 118 og 123.

⁴⁾ l. c. p. 8.

⁵⁾ l. c. p. 90 f.

⁶⁾ l. c. p. 100.

⁷⁾ l. c. p. 100.

medens de gamle Ruiner laa paa det højere Klippeterræn og bestod af en Festplads, et Antal smaa Teltringe, et Antal Kødgrave, byggede af svære Sten, nogle Kajakstøtter og mindre Stenpiller, altsaa de samme „Bygninger“, som er karakteristiske for „Tunnit“-Bopladserne i Labrador. Endogsaa det samme Træk, at de gamle Ruiner ligger paa meget ujævnt, stenet Terræn, medens der ved Siden af findes godt jævnt Land, der ikke er bebygget, genfindes i Gathorne-Hardy's Beskrivelse fra Labrador. Mon det ikke ogsaa skulde være Landets Hævning, der er Skyld heri? Maaske kan „Brystværnet“'s Afstand fra Havet forklares paa samme Maade, saaledes at det oprindeligt har været et Jagtskjul?

Alt i alt maa jeg sige, at jeg ikke i de hidtil beskrevne Ruiner fra Labrador-Kysten har set noget Træk, som vi ikke har Paralleler til fra den nu forsvundne eskimoiske Thule-Kultur. Der er ikke noget, der tvinger en til at antage disse Ruiner for nordiske, i hvert Fald efter de Beskrivelser, der hidtil foreligger.

Hvis disse Ruiner virkelig er af nordisk Oprindelse, maa de vidne om en meget betydelig Bebyggelse. Som nævnt er der alene i Omegnen af Nain omtalt 8 saadanne Boplads, uden at der er blevet ledt systematisk efter dem, og de omtales ogsaa andesteds fra paa Kysten. Fra de kortvarige Besøg under Vinlandsrejserne kan disse mange Ruiner ikke stamme og næppe heller fra midertidige Ophold af Fangstfolk fra Grønland; dette indrømmer Gathorne-Hardy da ogsaa, idet han snarere anser dem for at hidrøre fra Flygtninge fra Grønland, som efter Koloniernes Fald er søgt herover.¹⁾

Nordbokoloniernes Undergang og Nordboernes Skæbne hviler endnu i Mørke, som fremtidige Undersøgelser forhaabentlig snart vil sprede. Den Teori, som er blevet fremsat af Nansen i „Nord i tåkeheimen“, og som dukker op igen hos Hovgaard og Gathorne-Hardy, at Nordboerne ikke skulde være gaaet til Grunde, men dels være gaaet op i Vestgrønlands eskimoiske Befolkning, dels flygtet over til det arktiske Nordamerika, synes ikke at have vundet i Sandsynlighed efter Dr. P. Nørlunds interessante Udgravninger og de Slutninger, han og Prof. F. C. C. Hansen har draget deraf.²⁾ Og fra Forholdene i Labrador mener jeg, som ovenfor anført, heller ikke, at der kan anføres noget som Støtte derfor.

Summary, see next page.

¹⁾ Gathorne-Hardy 1922 p. 162.

²⁾ Se Medd. om Grøn. 67.

SUMMARY

Norse ruins in Labrador?

By Therkel Mathiassen, Ph. D.

Again and again it is mentioned that there are found remains from the old Norsemen on the Labrador coast. We will try to find out if this supposition is based upon indisputable facts or it is merely a vague hypothesis. Has there ever been a Norse colonisation in Labrador? We can answer this question in three ways: A historical: Contain the old Sagas anything about this? A folkloristic: Have the recent Labrador Eskimos got any tradition and tales concerning such a colonization? An archaeological: Have we got ruins or other relics from Norsemen in Labrador?

The Sagas do not tell much in this respect. It is told, that during the Vinland-voyages Helluland, was discovered and shortly visited, and Helluland — the country of the flat stones — is no doubt Labrador. But of a Norse colonization nothing is said.

Rink is the first to mention the Tunnit-legends, and he regards these Tunnit as a strange people, probably of European origin. Gosling regards these Tunnit as Norsemen and tells about ruins, which are probably also from this people, differing much from the Eskimo remains. Thalbitzer can not decide if Tunnit are Indians, Norsemen or strange Eskimos. Hovgaard also regard the Tunnit as Norsemen, while Hawkes thinks they are strange Eskimos. Gathorne-Hardy, who visited Labrador in 1921, gives the first more detailed descriptions of the ruins and sets these as the Tunnit-tales in connection with Nansen theories in „In Northern Mists“, that the Norsemen in Greenland finally were fused with the Eskimos. Quite recently Putnam and Mac Millan are speaking of Norse ruins in Labrador, while Dr. W. D. Strong does not believe in them. We will here discuss the matter.

First the Tunnit-legends. In these the Tunnits are, when all the fantastic and super-natural, which very often is attached to something strange, is removed, a strong, but not very numerous people, dwelling in houses of stone and whalebone, having stone graves, lamps and pots of stone, using harpoon, lance, bird dart, throwing board, knives and weapon blades of whetted slate, drills of crystal, woman's knife of slate without a handle; their clothing was of sealskin with the blubber attached; their footgear was a sandal, lashed to the foot, and a skin-piece, wrapped around the leg. Oftenest they are said to have no boats and also not bow and arrow; but at one occasion they are told to have big boats and baleen-bows.

Do these features confirm the Norse origin of the Tunnit-legends? Certainly not: on the contrary they point out that the Tunnits are Eskimos, closely related to the old Thule culture, which I in my work „Archaeology of the Central Eskimos“ have discussed. The same Tunnit-tales are found throughout the whole Central Eskimo area, from Davis Strait to Coronation Gulf, always connected with the ruins of the Thule-culture. Thus we have in the Tunnit-legends no reminiscence of a Norse colonization of the Labrador coast.

Then the ruins. They are always situated on islands and on the most exposed side of these; they are built of stones, often very heavy stones. We have strong tent-rings, built of big without intervals (while the Eskimo tent-

rings are of smaller stones with interval). We have oblong stone buildings, the walls about 2—3 feet high, the interior cleaned for stones; the walls do not seem ever to have been higher. We have meat caches and graves built of big stones, and rows of small stone pillars. And finally we have a curious wall, suggested to be breastworks. The ruins are often built on rocky ground, not on level spaces in the immediate neighbourhood.

What do these ruins mean? Have we here got any decisive proof of a Norse population in Labrador? The strong tent rings, the graves and meat caches, built of big stones, are remains, with which we are very familiar from the village sites of the Thule-culture, particular from the summer camping grounds, also always situated on island, points and skerries, close to the open water, where the important whaling was performed, not of turf as the winter houses, which usually are situated more retired from the open coast — just as in Labrador. The square stone walls are probably festival places, where eating, feasting and dancing have been performed after a good hunt; I have seen several similar erections in Repulse Bay and at Iglulik. The stone pillars are probably for drying seal-lines; similar pillars I have also seen in Repulse Bay. There is very great similarity between these Tunnit-places in Labrador, as described by Gathorne-Hardy, and the summer camping grounds of the Thule people near Naujan in Repulse Bay, especially at Cape Welcome and the island Simiutaq. We have also here strong tent rings, festival places, meat caches and graves, built of heavy stones, stone pillars, and all the old remains are situated on rocky ground, while the low sand-flats close by are occupied by recent tent rings of the younger disconnected type; but these sand-flats were covered by water when the Thule Eskimos occupied the country, on account of the rising of the land. Probably this rising of the land is also accountable for, that the „breast work“ now is too far away from the shore to be a hunting blind. In the now available description of the Tunnit-ruins in Labrador I do not see any reason to regard them as Norse; they seem to be summer camping grounds, of the ordinary Thule type.

If these ruins really were of Norse origin, they were evidences of a very considerable colonization, probably an immigration from Greenland when the destruction of the Norse colonies were fulfilled. But such an immigration of more or less eskimoized Norse people from Greenland do not look much probable. The interesting results of Dr. P. Nörlund's excavations in Greenland and the results of Prof. F. C. C. Hansen's study of the secured skeletons do also not speak in favour of this theory.

And from conditions in Labrador it also seem difficultly to get any support for the theory of a great Norse colonization.
